

SOLSKI PRIJATEL.

Izhaja vsak torek na pol poli in velja na leto 2 fl. 12 kr. po pošti, 1 fl. 36 kr. brez pošte.

Číslo 9. V torek 28. februarja 1854. III. tečaj.

Ljubi moj Tonček!

V 4. listu tekočiga leta berem, de oprašuješ, kakó bi se koristna *sadjoreja* lagljeji in hitreji vpeljati dala, in prosiš, naj Ti kdo pové, kakó bi se naša mladina za to imenitno reč spodbudila. Zato upam, de Ti bo ušech, ako Ti jaz svoje skušnje naznanim. Lepo natihama Ti bom povedal; Ti pa smeš, ako hočeš, na glas povedati, de jih bo veliko slišalo, ker vém, de Te mnogi prijetli Tvoji radi poslušajo, pa tudi vbogajo, kar jim priporočuješ: ker tudi s to rečjó mnogim vstreči in veliko koristiti zamoreš. Vidiš, Tonček! že čez deset lét je, kar se z razširo pridne *sadjoreje* pri mladini trudim; marsikako staro déblo smo že omladili, in več tavžent mladih drevésc izredili. Pa povéj, kakó si to začél in delal, porečeš.

V jeseni, ko so jabelka in hruške dozoréle, sim svojim dragim učencam in učenkam priporočal, naj peške pridno nabirajo in spravljajo, de jih bomo sadili. Pri komur niso doma verta imeli, sim mu pa naročil, naj peške meni prinese, ter sim mu zanje kako pero, papirja ali kej družiga dal. Opráševal sim večkrat, koliko pešek je kateri že nabral; pridne sim pohvalil, zanikerne pa je bilo sram. V krajih pa, kjer sadja ni bilo, sim poslal v ptuje kraje po sadje, ktero smo skupej zbrani snedli, vsako peško pa skerbno hranili, in tudi skupej potém vsadili. — Tonček! Ti ne verjameš, kakó prijetno je potlej spomladi bilo! kakó veselo so se učenke in učenci med seboj popraševali: Koliko se jih je pri tebi že ven prikazalo? Meni toliko! Meni pa toliko! Meni pa še več! Veselje je bilo, v tacih pogóvorih otročiče poslušati. Veselo smo včasih mlade kličice od verta do verta (vsak si je doma za to svoj ver-

tec napravil) gledat in preštovat hodili. Veselo je bilo, ko smo jih pleli, ko so otročiči gmetno skakljali, in skorej vselej kako veselo „od srečniga šolarja“ ali „spomladansko“ ali katero drugo pesmico zraven zapeli. Le škoda, Tonček! de Te med nami ni bilo.

S snaženjem stariga drevja je bila veči težava; vse priporočevanje ni nič pomagalo. Odrašeni in stari ljudje so se otrokam pri takim delu le smejali; otroke je bilo sram, so torej opustili. Kaj mi je storiti? si mislim. Na neki za to delo pripravi dan pokličem otroke k sebi, in jim povem, de skupej pojdemo nekaj delat, naj še pride, kdor utegne. Vzamem sterguljo, žagico, sekiro in nož, in veselo jo mahnemo na prvi vert. Na vert pridši napravimo iz apna, ilovce in kravjeka mazilo za drevne rane. Tonček! to je bil sméh, ko smo tako mazilo delati. — Zdaj se zbašem sam na drevó, odsékam, odžagam in poréžem eno in drugo vejo, in rano zamažem. Vsim je dopadlo. Veči fantini so precej po drevju zlezli, odžagovali veje, ktere sim jim odkazal, in rane zamazovali; manji otróci so pa mah in kar je nesnažnega in potrebnega bilo, od drevja praskali in dergali, drugi pa spet opraskane in odergnjene débla z vodó in slamo spirali. To je bilo prijetno in gmetno! Povém Ti, Tonček! čeravno sim že tudi pri godcih in na pojédinah bil, kjer so ljudje zlo veselí, pa vender takó prijetno nikjer ni bilo, kakor pri takim delu! — Ko smo takó en vert odčédili, smo pa na druizga šli. Rés, de so se nekteri ljudje smejali, ko so gosp. kaplana in gosp. učitelja na drevju z žago in sekiro delati vidili; pa to ni nič škodovalo. Ko je eni in drugi vert naših šolarjev takó osnažen in pomlajen bil, so pa tudi naši zasmehovavci za žago, sekiro in sterguljo prijeli, in po našim izgledu delati jéli.

Že čez dvajset lét je, kar sim se še pri ranjkih čast. gosp. prof. *Ahacel-nu* sadjoreje učil. Vidil sim, de so gospod sami za vsako delo prijeli, nam vse po domače pokazali, in se po očetovsko z nami poménkovali. O kakó težko sim čakal torka popoldné, de sim jih poslušati zamogel in jim delati pomagal! Glej, Tonček! česar sim se še mlad fantíček z veseljem navadil, to še zmiram z veseljem delam, akoravno sim že precej postaren du-

hoven. Z veseljam se pa tudi še zmíram na tiste blage leta spomnim, in po sprelepi pesmi „*Veselja dom*“ spoznam tudi jaz, de se na svetu le med nedolžno mladino pravo veselje najde, potem pa ga le v delih ljubezni, brez vse britkosti in zgube pa še le po smerti v nebesih najti zamoremo.

Tonček! le priporočuj učencam sadjorejo, in úči jo, kakor sam bolje véš; gotovo Ti bodo enkrat hvaležni ne le sedanji učenci, ampak še njih prihodnji mlajši.

Tonček! ker Te takó rad imam, Ti pa zmed pésmic, ki smo jih z otročiči prepévali in jih še prepévamo, ki se po bukvicah in časnikih najdejo, eno pošljem, ki je iz „*Vedeža*“ v Ljubljani izhajavšiga vzeta, in tudi za pridne sadjorejčike pripravna, ako Ti morebiti ni znana — in ta je

„Spomladanska.“

Že spomlad oblagruje nas,	Sestrica pisan bob sadí,
Nar lepši letni čas;	Živinco preskerbí;
Povsod veselje se glasi,	In brat drévesca snaži tam,
Vse v novo oživi.	Ki vsadil jih je sam.
Se kukovica v logu sliš',	Metúlj po rožcah maja se,
Ki žene svoj prijetni vriš:	Kdar kukovica glas dajè:
Kuku, ku-u-kuku,	Kuku - - - - -
ku-u-kuku, ku-u-kuku.	Zató iz serca práv veselí
Na pašo čeda zopet gré,	Bogú bom slavo pél;
Na travnike lepé;	Naj njemu, Stvarniku svetá,
Otróci rožce tergajo,	Moj duh vso hvalo dá.
Si vénčike pletó.	Vse žive dni ga bom častil,
Škorjanček v zrak zletí pojoč,	Še bolj se glasa veselil:
In ptič moj pôje na vso moč:	Kuku, ku-u-kuku,
Kuku - - - - -	ku-u-kuku, ku-u-kuku.

Zdaj pa, Tonček moj! dobro se iméj! — Pa kaj? — Raji Te pozdravim z lepo keršansko besedo, ki si nam jo bil unikat priporočil: „*Hvaljen bodi Jezus Kristus!*“

Tvoj prijatelj.

Ne priderži sebi krivičnega blaga.

(Po ill. kath. Volkssk.^o)

Nek bogat mož zapove na smertni postelji svojim trem sinovom denar, ki ga je vbogim sirotam prikratil, poverniti. Sinovi obljubijo; kakor hitro pa oče umerjejo, se med sabo pogovoré, denar ohraniti, ker golfija ni nikomur znana.

Med tem, ko so še v čumnati zraven mertvega očeta skupaj stali, prisope star in častitljiv pušavnik, z golim čelom in z dolgo, belo brado. Prestrašijo se, se vsesti ga poprosijo, in vprašajo rekoč: „No, brumni oče, kaj dobrega in novega nam iz pušave prinesete?

„Nič dobrega! reče terdo stari mož. Ko sim skozi pušavo popotval, mi je bilo, ko da bi iz grozne globočine nekega tamnega prepada glas slišal: „Gorje meni! odšla mi je duša vohernika, ktero sim že veliko let na zanki imel. On je zaukazal svojim trem sinovom poverniti denar, kterege si je krivično pridobil“. Drugi glas se povzdigne z krohotanjem in zakriči: „Ne žaluj! temveč veseli se! Namesto ene dobimo prej ko ne tri duše v svojo oblast.“

„Te tri duše smo mi,“ reče prestrašen stariši sin, ta dva glasa, ktera ste slišali, prideta od hudobnih duhov. Mi pa hočemo povelje svojega umerlega očeta spolniti in krivično blago poverniti.“

„Da“, pravita njegova brata, „to hočemo berž storiti!“ „Bodi Bog zahvaljen!“ zaupije pušavnik. „Vaši rajnki oče so mi kratko pred svojo smertjo sporočili, kaj da mislijo vam zapovedati; tudi so mi naročili oprashevati, ali ste ukaz dopolnili. Storite to! Djate vbogim sirotam, kár jim gre in duše bote rešili! ker, kdor vedoma krivično blago priderži, ne more zveličan biti, in ne iz ječe priti, dokler zadnega venarja ne poplača.“

C.

Slovo od „Pusta.“

Pustno veselje končamo,

Skoro že bo polnoči —

Z mize pobirajte hrano,

Kaj kol' po mesu diši.

Praske in druge norijè,

Ktere smo čuli več dni,

Vjutro pepel nam pokrijè,

Igra vsa mirno zaspi.

Starček si žalostno gleda
Zadnega „pusta“ bokal,
Misli: Mertvaškega reda
Skoro bom delnik postal.

Tudi mož - žena ne znata
Jel bota živa drug pust,
Sestrica gleda na brata,
Jel smert ne zapre njim' ust.

Šolci! ste večkrat igrali
Šalno veselje saboj,
Zdaj pa, al nauk ste prav znali,
K spov'di pred velkoj nočjoj.

Kdo je v posvetni norosti
Dozdaj pozabil Boga,
Naj se v pokori zdaj posti,
Rad se naj v cerkev poda.

Kdor je 'mel visoko glavo,
Glej sedaj le sveti križ,
Vidil bo krono kervavo —
Človek al ne ostermiš?

Kdor je v plesavnice hodil,
Rajal skoz cele noči;
Glej! kak si noge prebodil
Jezusu, kateri visi.

Kdor je 'mel roke prevzete
Grabil rad ptuje blago,
Premišluj roke razpete,
Nagnjeno sveto glavo.

Kdor je' bil slepo zaljubljen,
Gledaj z včličarja stran,
On je preboden — da zgubljen,
Ne bi bil — ljubi kristjan!

Jezus naš v kervi visoči
V pustu smo zab'li na te,
Zdaj se nam odprejo oči,
V strahu je naše serce!

K Tebi obrnit' se čemo,
Preden bo velika noč.
Daj nam, da v čistosti jemo
Jagne nedolžno drugoč.

Jož. Majcen.

Ozdravljeni.

Nek bogat mladenč v Rimu je dolgo u hudi in nevarni boleznini ležal, in vendar opet se okreval. Čisto ozdravljen gre prvokrat na vert; čuti se, kakor da bi bil novc rojen. Hvaležno povzdigne roke in oči proti nebesom in moli: „O dobri Bog, če bi revni človek zamogel Ti kaj poverniti, rad bi svoje premoženje daroval!“ To sliši Hermas, pastir imenovan, se oglasi in reče: „Od zgorej dol pridejo vsi darovi; gortej nemoreš kaj poslati. Pridi s manoj!“

Mladeneč gre s serecom, ki ga v neko revno temno stanišče pripelje. Tukej je le revščina viditi in stok slišati; kajti oče bolen leži, mati milo plaka, otroci pa goli jokaje kruha prosijo.

Mladenča groza prešine. Hermas pa reče: „Glej tu oltar za tvoje darove; tu so namestniki Gospodovi!“

Hvaležen mladeneč revno družino bogato obdaruje in p skerbi, da jej tudi zanaprej ne bode potrebnega majnkalo več. Vsi ga blagoslovijo in angelja Gospoda zovejo. Hermas smehljaje reče: „Tako oberni vsigdar svoje hvaležne oči naj pred proti nebesom, in potem na zmeljo.“

V. Musi.

Nekaj iz Ogerske vojske.

Joso in *Mato*, dva graničarja, sta bila serčna prijatela. Tema dvema se je pri poslednji ogerski vojski nekaj čudnega prigodilo. Jeden med njima, *Joso* po imenu, je prišel k drugemu bataljonu do Italije, drugi *Mato* ostane pri prvem in blizo ogerskega bojišča. Skoraj se snideta oba spet pri ednej kompanii, ktera je imela ukaz, prihodnje jutro na skok proti Ogrom vdariti. Komaj je zjutraj svitati jelo, sta bila *Joso* in *Mato* v prvih verstah, ki so se na *Ogre* vergle. Boj je bil hud in strašen; sreča je hotla, da so naši zmagali. Ples in pesme so se razlegale po taboru, alj naš hrabri *Mato* ne najde v taboru svojega prijatela. Bodi da je v boji padel, bodi da je bil vjet. *Joso* je bil preserčen, se je preblizo do nasprotnika podal, bil od svojih ločen in vjet. *Ogri* so ga med svojo vojsko vteknili. On se dela neboječega in koražnega — alj kolikorkrat se s cesarskimi bije, strela in strela, kakor bi hotel vse pobiti — pa vselej le na viš — le slepo. 10 den dobi za svojo hrabrost lepo plačilo — zlati križec so mu na persi obesili in ga za desetnika (korporala) povišali. *Joso* vodi prvo stražo in naleti na cesarsko vojsko. Tukaj zagleda svojega kamerada *Mata*, ki ravno na nja pomerja. Kine mu, da bi ne strelil in postopa dalje. *Mato* spet pomerja, on mu spet kine, da bi ne strelil. Ko se prav približajo, zavkrikne *Joso* pologlasno: „*Mate*, brate moj mili!“ Sedaj spozná tudi svojega prijatela: oba se objemeta. Čez nekaj časa se oberneta in okolj sebe pogledata, alj glej! od prijatelov in neprijatelov ni ne sluha ne duha. Dolgo časa sta blodila po temnih goščavah, preden da sta k svojim prišla. Na persih obeh teh korenjakov se svetijo sreberni križci. — (Praž. N.)

oz. ali. B. 002 Izvotak Listonoša. 1843. 1. 11. 1843 *

Listonoša.

V štajarskoslovenskih goricah se prepeva mnogo lepih pesmic, ktere donašajo „Drobtince“ in druge s pesmenim duhom navdane bukvice. Veliko za domači kraj primerjenih zložijo tudi čestiti g. *Ant. Strajnsak* pri sv. Lovrencu in g. *Jaz. Majcen*, podučitelj pri sv. Bolfenku, kterih se slovenski čiričeki kmalo poprimejo. Kamur se oberneš, boš slišal šolsko mladež in poljovinogradne delavce kaj lepega popevati. Ne edna družba se pred ne razide, nobena veselica se pred ne konča, dok jih za pol kope ne spopeva. Ob letnem času vzdigajo na livadah pastirci naj lepše vbrane napeve. Ob nedeljah pri drugi sv. maši, kamur se veči del mladina zbere, boš se začudil, kak vbrano se živi glasi (žive orgle) z mertvimi zlagajo. Ker ravno od pesmi in pesnikov našega kraja govorim, še omenim, da „Svečnica“ v petem „Čislu šolskega prijatla“ nima pravega podpisa, ker njo je že pred dvema letoma g. J. M. zložil in zapel.

Pisatelj je mislim pozabil, da ni varno, se z ptujim perjem pokrivati. Vsakemu svoje!

J. B.

Drobtinčice.

* Že večkrat je „šols. prijatelj“ omenil, kako naš čast. šolski svetovavec, g. *Šim. Rudmaš*, vse žile napenjajo, poseben zavod alj zaklad (fond) na noge spraviti, iz kterega bi se pridni šolski pripravniki, zlasti pa sinovi bornih učiteljev, podpirali. Naše vis. škofijstvo je te dni po posebnem ukazu in s prav lepimi serčnimi besedami vse gg. duhovnike in tudi druge dobrotnike povabilo in poprosilo, za te imenitni in potrebni zaklad milodarov nabirati, ne samo letos, temuč vsako leto, in kar so nabrali, do mesca marca v Celovec poslati in poseben imenik pridjati. — Dosedaj so g. *Rudmaš* skoraj vse vboge pripravnike — in koliko je bogatih, ki bi pomoči ne potrebovali? — in že več let *sami* preskerbovali. Pomagajmo in podpirajmo, kolikor moremo, to kerščansko delo!

* Knjižnica društva za povestnico in starine Jugoslavenov šteje že 10000 svezkov: novčana sbirka (*Münzsammlung*) pa 28000 komadov.

* Světli ban *Jelačić* je temu društvu daroval 300 fl., da se neko klasično delo starih Dubrovčanov tiska.

* Ravno to slavno društvo je v svojej seji 22. decemb. 1853 med drugimi slavnimi gospodi tudi našega *Stěpana Kociančiča*, profesora v Vlaškej (?) *Gorici*, za svojega počastnega člana imenovalo. Slava!

* Kakor slišimo, je rajni g. Pestotnik, duhovnik v Škofji Loki, ondajšni poglavitni šoli 300 rajnišev srebernega denarja zapustil. Bog mu daj nebeško luč!

Društvo sv. Mohora.

* Za društveno matico so darovali:

	Prenos :	52 fl.	32 kr.	sr.
Ožgan Fr. provis. v Podljubelom	1	"	—	"
Brence Jan. kapl. v Komendi	2	"	—	"
Golar Jož. kapl. pri D. Marii	—	"	24	"
Hafner Jan. dehant v Kapli	1	"	24	"
Katnik Jož. učit. v Kapli	—	"	20	"
Gr. M. kaplan	—	"	34	"
Drobivnik Jan. kmet na Radišah	—	"	24	"
B. Zelnir v ilir. Bistrici	2	"	—	"
Steiner Fr. c. k. uradn. v ilir. Bistrici	1	"	—	"
Mallner Jan. do. do.	1	"	—	"
Kiler J. c. k. vodja zem. knjige v ilir. Bistrici	1	"	—	"
Samsa Ed. v ilir. Bistrici	—	"	20	"
Smolir Fr. v do.	—	"	12	"
Grašič Ant. dehant v Ternovi	2	"	—	"
Lampe Ant. kapl. v do.	1	"	—	"
Hlebš Jan. kapl. v do.	1	"	—	"
Belar Lavosl. učit. v do.	—	"	40	"
ukup		68 fl.	50 kr.	sr.

* Dalje so pristopili p. n. gospodi: 886. Smerekar Johana, učenca v Kropi; 887. Nendl Fr. učit. pri D. M. v Polenšaku; 888. Zabukošek Gaš. kapl. v Sromlah; 889. Vozu Pet, kapl. v Koprivnici; 890. Kocmut Iv. učit. pri D. M. v Pušavi; 991. Galuf Ant. dehant v Vuzenicah; 892. Letnar Jož. učit. v Komendi; 893. Kromar Jan. učenec v Ribnici; 894. Grivec Fr. kapl. v Podzemlju.

Odgovorni izdaj. in vredn. A. Einšpieler, Natisnil J, Leon u Celovcu.